

Wojciech Necel

Motu proprio Benedykta XVI "Intima Ecclesiae natura" wobec troski kościoła o imigrantów

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 56/4, 65-76

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WOJCIECH NECEL SChr
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

MOTU PROPRIO BENEDYKTA XVI *INTIMA ECCLESIAE NATURA* WOBEC TROSKI KOŚCIOŁA O IMIGRANTÓW

Treść: Wprowadzenie. – 1. Główne linie przesłania motu proprio *Intima Ecclesiae natura* a kultura przyjęcia imigrantów. – 2. Charytatywny charakter posługi wiernych świeckich wobec imigrantów. – 3. Specyfika odpowiedzialności biskupa diecezjalnego za posługę *caritas* wobec przybyszów. – 4. Papieska Rada *Cor unum* a odpowiedzialność Kościoła za migrujących. – 5. Troska o imigrantów niekatolików. – Zakończenie.

Wprowadzenie

Motu proprio Benedykta XVI *Intima Ecclesiae natura* z 11.11.2012 roku¹ wpisuje się w całościowo ujęte duszpasterskie zatroskanie Kościoła o migrujących, wyrażone w instrukcja Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących *Erga migrantes caritas Christi* z 3 maja 2004 roku². W duchu nauczania Soboru Watykańskiego II, a przede wszystkim zgodnie z dyspozycjami Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku (dalej KPK) i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich z 1990 roku (dalej KKKW), instrukcja *Erga migrantes* z jednej strony sankcjonuje dotychczasowe kanoniczne i duszpasterskie rozwiązania problemów apostołatu wobec migrujących, z drugiej jednak strony podkreśla konieczność ciągłej adaptacji strukturalnego duszpasterstwa etnicznego do wciąż zmieniających się okoliczności

¹ BENEDYKT XVI, Motu proprio *Intima Ecclesiae natura* (dalej IEN), „L'Osservatore Romano” 34(2013) nr 1, s. 9-13.

² PAPIESKA RADA DS. DUSZPASTERSTWA MIGRANTÓW I PODRÓŻUJĄCYCH, Instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* (dalej EMCC), Lublin 2008.

duszpasterskich tak³, „by w każdym przypadku (...) nienaruszony pozostał taki obowiązek opieki duszpasterskiej nad imigrantami katolikami, jaki po uwzględnieniu cech charakterystycznych sytuacji zostanie uznany za najbardziej skuteczny, nawet bez specjalnych instytucji kanonicznych”⁴. Istotnym składnikiem posługi Kościoła wobec przybyszów jest wieloaspektowa działalność charytatywna.

1. Główne linie przesłania motu proprio *Intima Ecclesiae natura* a kultura przyjęcia imigrantów

Motu proprio Benedykta XVI *Intima Ecclesiae natura* poszerza dyspozycje kan. 213 KPK i kan. 16 KKKW, które wskazują, że „wierni mają prawo otrzymywać pomoce od swoich pasterzy z duchowych dóbr Kościoła, zwłaszcza zaś słowa Bożego i sakramentów”. Jednocześnie *Intima Ecclesiae natura* konkretyzuje zapis encykliki Benedykta XVI *Deus caritas est*, w której czytamy, że: „wewnętrzna natura Kościoła wyraża się w troistym zadaniu: głoszenia słowa Bożego (*kerygmat-martyria*), sprawowanie sakramentów (*liturgia*), posługa miłości (*caritas-agape*)”⁵. Stwierdzeniem tym papież przekracza kodeksowe linie troski o migrantów i konkretyzuje zinstytucjonalizowany charakter posługi charytatywnej wobec przybyszów. Według papieża realizacja obowiązku Kościoła wobec migrantów wykracza poza środowisko wiernych katolików imigrantów, a obejmuje wszystkich przybyszów niezależnie od rasy, kultury, języka, pochodzenia, wyznania i religii oraz motywów migracji. „Caritas-agape wykracza poza granice Kościoła; przypowieść o dobrym Samarytaninie pozostaje kryterium miary, nakłada powszechność miłości, która kieruje się ku potrzebującemu, spotkanemu «przypadkiem» (por. Łk 10,31), kimkolwiek jest”⁶. W tym kontekście trzeba zauważyć, że coraz częściej w Kościele rzymsko-katolickim i Katolickich Kościołach Wschodnich dojrzewa

³ Por. W. NECEL, *Troska Kościoła o migrujących wg instrukcji Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych „Erga migrantes caritas Christi” z maja 2004 roku*, *Collectanea Theologica* 75(2005) nr 2, s. 193-203.

⁴ EMCC nr 92.

⁵ BENEDYKT XVI, Encyklika *Deus caritas est*, nr 25.

⁶ Tamże.

świadomość, że duszpasterstwo zwyczajne, oparte o terytorialne zasady, staje się równocześnie duszpasterstwem migrantów, a „obcokrajowiec jest posłańcem Boga, który zaskakuje i rozrywa regularność i logikę codziennego życia, przyprawiając blisko kogoś dalekiego. W obcokrajowcach Kościół widzi Chrystusa, który «zamieszkał pośród nas» (J, 1,14) i który «kołacze do naszych drzwi» (Ap 3,20)”⁷.

W motu proprio *Intima Ecclesiae natura* Benedykt XVI nie tylko podtrzymuje obowiązek odpowiedzialności za dobro duchowe przybyśszów, ale podkreśla, że posługa miłości potrzebującym tak w wymiarze indywidualnym jak i wspólnotowym „jest konstytutywnym wymiarem misji Kościoła i nieodzownym wyrazem jego istoty”⁸ oraz wymaga kanonicznego uszczegółowienia. „By żyć zgodnie z nowym przykazaniem, jakie nam zostawił Chrystus, wszyscy wierni mają prawo i obowiązek angażowania się osobiście, (por. J 15,12), dając współczesnemu człowiekowi nie tylko pomoc materialną, ale także pokrzepienie duszy o troskę o nią”⁹.

W części normatywnej motu proprio *Intima Ecclesiae natura* w odpowiedzi na propozycje przewodniczącego Papieskiej Rady *Cor unum* Benedykt XVI w sposób organiczny i strukturalny porządkuje posługę *caritas* w Kościele określając prawa i obowiązki na poszczególnych szczeblach kościelnych struktur. Regulacje Ojca św. *implicite* idą w parze i uzupełniają ustalenia *Erga migrantes*.

Na poziomie Stolicy Apostolskiej strukturalną troskę o migrujących podejmuje nie tylko Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących¹⁰, ale też Papieska Rada *Cor unum* oraz pozostałe dykasterie Kurii Rzymskiej, działające w oparciu o konstytucję Jana Pawła II *Pastor bonus* z 28.06.1988 roku¹¹.

W Kościele diecezjalnym Biskup ordynariusz jako Pasterz pierwszy ponosi odpowiedzialność za realizację posługi charytatywnej. Jed-

⁷ EMCC nr 101.

⁸ IEN s. 9.

⁹ Tamże.

¹⁰ JAN PAWEŁ II, Konstytucja apostolska *Pastor bonus*, art. 149-151.

¹¹ W. NECEL, *Kuria Rzymska wobec dobra duchowego migrujących*, Prawo Kanoniczne 56(2013) nr 1, s. 47-71.

nak zdaniem Benedykta XVI w obowiązujących w Kościele kodeksowych dyspozycjach dotyczących posługi Biskupa wobec powierzonego Kościoła partykularnego, *caritas* jest niezbyt wyraźnie ukazana jako istotny wymiar jego służby tak wobec diecezjan, jak i przybyszów przebywających aktualnie na terenie diecezji. Dlatego potrzebne jest wypełnienie kodeksowej luki normatywnej, „ażeby należycie wyrazić w przepisach kanonicznych istotne znaczenie posługi *caritas* w Kościele oraz jej zasadniczy związek z posługą biskupią i przedstawić aspekty prawne, jakie wiążą się z tą posługą w Kościele, zwłaszcza jeżeli jest pełniona w sposób zorganizowany i przy wyraźnym poparciu pasterzy”. Potrzebna jest również „organizacja, aby możliwa była uporządkowana służba wspólnotowa, organizacja przybierająca również formy instytucjonalne”¹².

2. Charytatywny charakter posługi wiernych świeckich wobec imigrantów

Zdaniem *Erga migrantes* wierni świeccy indywidualnie oraz poprzez różnego rodzaju ruchy i stowarzyszenia „w różnorodności charyzmatów i zadań, są powołani do obowiązku dawania chrześcijańskiego świadectwa oraz posługi także na rzecz migrantów” oraz do szeroko pojętej posługi charytatywnej wobec nich¹³. Wypracowana doktrynalnie w pierwszej części *Intima Ecclesiae natura* podstawowa zasada praktycznej posługi charytatywnej znajduje swój kanoniczny zapis w fundamentalnych normach, porządkujących organicznie tę formę działalności Kościoła. „Wierni mają prawo zrzeszać się i tworzyć organizacje, pełniące specyficzną posługę miłości”¹⁴. W przypadku, gdyby organizacje te były strukturalnie powiązane z posługą Pastery Kościoła, ich założyciele uprzedzająco winni przedstawić statuty tych organizacji „do zatwierdzenia kompetentnej władzy (kościelnej – dodał WN) i stosować się do ich wskazań”¹⁵. W celach finansowania

¹² IEN s. 9.

¹³ EMCC nr 86.

¹⁴ Por. KPK kan. 215; KKKW kan. 18.

¹⁵ IEN art. 1 par. 1; art. 2 par. 1-4; por. KPK kan. 216: „Wszyscy wierni, którzy uczest-

podejmowanych dzieł charytatywnych wierni mogą zakładać fundacje lub podejmować inne inicjatywy, zgodne z zatwierdzonymi wcześniej statutami¹⁶. Organizacje charytatywne i fundacje wspierające posługę *caritas*, erygowane przy instytucjach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostołskiego, zatwierdzone przez przełożonych, oprócz norm właściwych poszczególnym instytucjom lub stowarzyszeniom winny przestrzegać regulacji omawianego motu proprio¹⁷.

W kontekście *Intima Ecclesiae natura* Benedykta XVI szczególnie znaczenia nabierają zapisy instrukcji *Erga migrantes* podkreślające, że duszpasterstwo na rzecz przybyszów opiera się na dwóch filarach: solidarności z przybyszami i kulturze przyjęcia każdego przybysza. W tak zdefiniowanej formie działalności Kościoła ważną rolę spełniają wierni świeccy. W tym celu konieczna jest uprzedzająca i permanentna formacja, przygotowująca ich do niesienia wielorakiej i wieloaspektowej pomocy przybyszom, wypływająca z żywego i autentycznego świadectwa o Chrystusie i Jego Ewangelii¹⁸. Świadectwo to, wsparte diakonią wobec imigrantów, tak we wspólnocie parafialnej jak i w Kościele diecezjalnym, jest istotnym elementem ewangelicznej „kultury przyjmowania” obcych i kultury otwartości na ich „inność”¹⁹. Świeccy wspólnoty przyjmującej winni odnosić się do przybyszów z troską o zachowanie ich podstawowych praw, w tym prawa do własnej tożsamości kulturowo-językowej, do życia według własnej religii i duchowości, do specjalnej opieki duszpasterskiej, do słusznej pomocy socjalnej, a także do pracy i sprawiedliwego wynagrodzenia za nią²⁰. Przygotowani wierni świeccy mogą również wspierać biskupa Kościoła przyjmującego i proboszcza przyjmującej parafii oraz samych

niczą w misji Kościoła, mają prawo, by przez własne inicjatywy, każdy zgodnie ze swoim stanem i pozycją, popierali lub podtrzymywali apostołską działalność. Żadna jednak inicjatywa nie może sobie przypisywać miana katolickiej, jeśli nie otrzyma zgody kompetentnej władzy kościelnej”; zob. KPK kan. 94-95; kan. 312; KKKW kan. 19.

¹⁶ IEN art. 1 par. 2; por. KPK kan.1303.

¹⁷ IEN art. 1 par. 4.

¹⁸ EMCC nr 88.

¹⁹ Tamże, nr 39.

²⁰ Tamże, nr 6.

duszpasterzy migrantów w apostolskiej posłudze wobec przybyszów, podejmując zadania katechety lub animatorów grup parafialnych i ruchów kościelnych. Tam gdzie brak jest duszpasterzy, odpowiednio przygotowani przedstawiciele laikatu mogą na zgromadzeniach modlitewnych przepowiadać imigrantom słowo Boże. Według *Erga migrantes* w przypadku dłuższego braku duszpasterza migrantów można wiernym świeckim powierzyć spełnianie określonych posług liturgicznych²¹. Diakonia świeckich może realizować się również w posłudze chorym imigrantom, w pomocy starszym i nie radzącym sobie w nowych warunkach zamieszkania. Celem dostosowywania się do warunków w miejscu osiedlenia przedstawiciele laikatu mogą między innymi animować kręgi przybyłych rodzin, udzielać wszelkiego rodzaju pomocy w procesie łączenia małżeństw i rodzin rozdzielonych migracją, podejmować pracę w ośrodkach poradnictwa rodzinnego i małżeńskiego²², rozwijać kontakty młodzieży imigracyjnej z miejscową, jak i w ogóle ułatwiać kontakty imigrantów z członkami wspólnoty parafialnej ich przyjmującej. Tak zakreślona pomoc może być spełniana bezpośrednio w środowisku przybyszów lub za pośrednictwem stowarzyszeń świeckich, w tym i katolickich, poprzez ruchy kościelne, grupy modlitewne, a przede wszystkim przy pomocy parafialnych grup charytatywnych, których działalność na nowo definiuje motu proprio *Intima Ecclesiae natura*²³.

W apostołacie na rzecz przybyszów *Erga migrantes* wyznacza również specjalne zadania samym wiernym imigrantom²⁴, co w świetle omawianego motu proprio Benedykta XVI nabiera nowego blasku konkretyzując sposób wypełniania zadań przez wiernych imigrantów wobec siebie samych również na polu charytatywnym. W części prawno-pastoralnej *Erga migrantes* znajdujemy kanoniczne dyspozycje umożliwiające zaangażowanie wiernych imigrantów w realizacji swo-

²¹ Tamże, nr 45.

²² Por. W. SZEWCZYK, *Program szkolenia w zakresie poradnictwa rodzinnego dla ośrodków polonijnych*, Tarnów – Hannover 2007.

²³ EMCC nr 86; por. T. RAKOCZY, *Publiczne stowarzyszenia wiernych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Gniezno 2010, s. 72-73.

²⁴ EMCC nr 90.

jego prawa do specjalnej szeroko rozumianej opieki duszpasterskiej. Przybysze świadomi tego prawa powinni pielęgnować własną tożsamość kulturową oraz otwierać się na społeczno-kulturowe i religijne uwarunkowania wspólnoty ich przyjmującej²⁵. Tam gdzie jest większa liczba imigrantów, zaleca się włączanie ich do prac parafialnych i diecezjalnych rad duszpasterskich i zespołów *Caritas* oraz innych organów diecezjalnych lub parafialnych. Imigranci zgodnie z zasadami *Intima Ecclesiae natura* mogą również zakładać organizacje lub fundacje, pomagające wspólnie realizować cele charytatywne zarówno wobec innych przybyszów, jak i wobec wspólnoty autochtonów. Mogą także brać czynny udział w życiu diecezjalnych bądź parafialnych stowarzyszeń i ruchów kościelnych, podejmujących posługę miłości bliźniego. Ci z nich, którzy są odpowiednio przygotowani duchowo i bardziej dyspozycyjni, mogą pełnić wskazane prawem posługi zarówno w ośrodkach duszpasterskich dla imigrantów, jak i w parafiach ich miejsca osiedlenia się czy zamieszkania²⁶.

W ten sposób przez podejmowanie stosownych inicjatyw duszpasterskich sami przybysze łatwiej będą mogli przystosować się poprzez duszpasterstwo etniczno-językowe do duszpasterstwa zwyczajnego miejscowej wspólnoty parafialnej. Oni sami stają się protagonistami niesienia pomocy współmigrantom i odpowiedzialnie przedstawiają swoje potrzeby zarówno duchowe jak i materialne pasterzom Kościoła²⁷. Angażowanie przybyszów w podejmowanie zadań mających na celu stabilizację ich życia w nowym miejscu zamieszkania oraz rozwój ich życia duchowego winno prowadzić w kierunku pogłębiania wieloaspektowej, również i instytucjonalnej, opieki Kościoła nad migrantami, rozumianej i realizowanej jako opieka „z nimi, dla nich i wśród nich”²⁸.

²⁵ Por. W. NECEL, *Prawo migranta do specjalnego duszpasterstwa*, Warszawa 2012, s. 115-127.

²⁶ Tamże, s. 173.

²⁷ EMCC, nr 91.

²⁸ Por. Tamże, nr 100.

3. Specyfika odpowiedzialności biskupa diecezjalnego za posługę *caritas* wobec przybyszów

Zarówno Kościół diecezjalny ze swoim Pasterzem, jak i wspólnota parafialna z proboszczem odpowiedzialni są za wypełnianie posługi charytatywnej wobec imigrantów. Kościół w kraju przyjmującym przybyszów winien być nie tylko poruszony ich sytuacją socjalno-religijną, ale praktycznie zaangażować się w rozwiązywanie ich problemów egzystencjalnych, związanych z nowym miejscem zamieszkania i trudnym początkiem procesu integracji, a później na kolejnych jego etapach²⁹.

W realizacji obowiązku troski Kościoła partykularnego o szeroko rozumiane dobro imigrantów pierwszorzędne miejsce zajmuje Biskup diecezjalny. Zakres jego odpowiedzialności wobec przybyszów wspólnie z organizacją specjalnego apostołatu obejmuje również posługę charytatywną i pomoc socjalną. W konkretnej realizacji tak wyznaczonych zadań może on posłużyć się przede wszystkim kościelnymi organizacjami charytatywnymi oraz fundacjami, których zasady erygowania oraz statutowej działalności w oparciu o obowiązujący Kodeks Prawa Kanonicznego i Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich podaje motu proprio *Intima Ecclesiae natura*.

W powierzonym Kościele partykularnym Biskup diecezjalny „sprawuje opiekę pasterską względem posługi miłości jako pasterz, przewodnik i główny odpowiedzialny za tę posługę”³⁰. W tym celu sprzyja „powstawaniu i wspiera inicjatywy oraz dzieła posługi na rzecz bliźnich (...) i zachęca wiernych do gorliwego angażowania się w dzieła czynnej miłości”³¹. Jego opieka nad dziełami *caritas* w diecezji domaga się również pieczy, aby prowadzona działalność podejmowana była w duchu ewangelicznym³². Wobec przybyszów, tak jak i wobec wszystkich potrzebujących, winna ona przede wszystkim wyrastać ze świadectwa ewangelicznego i jako taka być takim świadectwem. Dlatego też do za-

²⁹ EMCC nr 70; por. W. NECEL, *Prawno-duszpasterskie dyspozycje instrukcji „Erga migrantes caritas Christi”*, Prawo Kanoniczne 52(2009), nr 3-4, s. 51-68.

³⁰ IEN art. 4 par. 1.

³¹ Tamże, art. 4, par. 2.

³² Tamże, art. 6.

dań Biskupa należy również troska o to, by „osoby działające w duszpasterstwie charytatywnym Kościoła, oprócz tego, że posiadają wymagane kompetencje zawodowe, dawały przykład życia chrześcijańskiego oraz świadectwo takiej formacji serca, która ukazywałaby wiarę działającą w miłości”³³. W tym też duchu Biskup diecezjalny winien troszczyć się, by kierowanie podlegającymi mu organizacjami „było świadectwem chrześcijańskiej skromności”³⁴.

W celu podejmowania wspólnych dzieł pomocy charytatywnej Biskupi sąsiadujących ze sobą diecezji mogą nawiązywać doraźną albo stałą współpracę. Instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* podkreśla, że dla skuteczności duszpasterstwa imigrantów konieczna jest ścisła współpraca między Kościołem *a quo* migranta i jego Kościołem *ad quem* nawet wówczas, gdy one nie sąsiadują ze sobą. Współpraca ta wymagana jest szczególnie wówczas, gdy ruch migracyjny między danymi Kościołami trwa przez dłuższy okres i obejmuje większą liczbę wiernych, a także chrześcijan niekatolików, wiernych innych religii oraz niewierzących. Współpraca ta rozpoczyna się od regularnej wymiany informacji o zjawisku migracji i od dialogu, dotyczącego problemów wieloaspektowej troski o dobro duchowe migrujących i koniecznej pomocy³⁵. Tak nakreślony program opieki nad migrującymi ma szansę stać się szczególnym obowiązkiem apostołskim całej wspólnoty Kościoła diecezjalnego *a quo* i *ad quem*, a nie tylko pastoralnym zadaniem wyspecjalizowanych duszpasterzy lub organizacji³⁶. Dla podejmowania właściwych inicjatyw charytatywnych przez poszczególnych Biskupów i koordynacji wykonywanych zadań korzystne jest powołanie stałego organu przy Konferencji Episkopatu³⁷. Jednym z jego celów jest monitorowanie podejmowanych inicjatyw charytatywnych i dynamizowanie ich. Przy rodzących się inicjatywach powoływania nowych organizacji i fundacji dla realizacji celów charytatywnych „władza kościelna winna pamiętać o obowiązku regulowania korzystania

³³ Tamże, art. 7 par. 2.

³⁴ Tamże, art.10 par. 4.

³⁵ Por. EMCC nr 70.

³⁶ Tamże.

³⁷ Tamże, art.12 par. 1-2.

z praw przez wiernych (...) aby nie dopuścić do mnożenia się inicjatyw posługi miłości z uszczerbkiem dla działalności i skuteczności w odniesieniu do celów, jakie są stawiane³⁸. Szczególnie w trosce o międzynarodowe i międzykontynentalne migracje cenna jest wskazana, w motu proprio *Intima Ecclesiae natura*, współpraca zainteresowanych Biskupów lub Konferencji Episkopatów. Wówczas jednak Biskupi winni skonsultować swoje decyzje i podejmowane zadania oraz ich zakres z odpowiednimi dykasteriami Stolicy Apostolskiej. W zakresie posługi charytatywnej Biskupa leży również współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami niosącymi pomoc materialną i duchową potrzebującym³⁹.

Na obszarze diecezji koordynacja różnych dzieł posługi charytatywnej powstałych z inicjatywy hierarchii jak i inicjatywy wiernych świeckich, zgodnie z kan. 394 KPK, należy do Biskupa diecezjalnego. Gdyby działalność danej organizacji charytatywnej nie odpowiadała „wymogom nauki Kościoła”, zadaniem Biskupa jest zakazanie posługiwania się mianem „katolicki”⁴⁰. W celu realizacji prawa do pełnienia posługi miłości Biskup diecezjalny powinien również „zadbać o to, aby wierni i instytucje podlegające jego pieczy przestrzegali prawowitego prawodawstwa cywilnego w tym zakresie”⁴¹, a także, aby w działalności organizacji charytatywnych „przestrzegane były normy prawa powszechnego i partykularnego oraz wola wiernych, którzy złożyli ofiary lub uczynili zapisy z przeznaczeniem na konkretne cele”⁴², w tym na pokrycie potrzeb przybyszów i ich rodzin.

4. Papieska Rada *Cor unum* a odpowiedzialność Kościoła za migrujących

Zgodnie z 146 art. konstytucji apostolskiej Jana Pawła II *Pastor bonus* Papieska Rada *Cor unum*, przy zachowaniu kompetencji Sekcji ds. Relacji z Państwami Sekretariatu Stanu, Papieskiej Rady ds. Świec-

³⁸ Tamże, art. 2 par. 4; por. KPK kan. 223 par. 2; KKKW kan. 26 par. 3.

³⁹ IEN, art. 12 par. 2.

⁴⁰ IEN art. 11; por. KPK kan. 216; KKKW kan. 19.

⁴¹ IEN, art. 5.

⁴² Tamże, art. 4 par. 3.

kich, Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących oraz innych organów i dykasterii Kurii Rzymskiej⁴³, „winna dbać o to, aby posługa miłości instytucji katolickich w sferze międzynarodowej była pełniona zawsze w jedności z odpowiednimi Kościołami partykularnymi”⁴⁴. W tym celu może erygować organizacje międzynarodowe oraz podejmować wynikające z prawa obowiązki dyscyplinarne i promocyjne⁴⁵, które również miałyby za zadanie monitorowanie dynamiki zmian ruchów migracyjnych i wspierały potrzebujących.

5. Troska o migrantów niekatolików

Biskup diecezjalny „wypełniając swoją pasterską posługę (...) winien się troszczyć o wszystkich wiernych powierzonych jego pieczy”, a także zarządzać potrzebom duchowym wiernym odmiennego obrządku⁴⁶. W wielopłaszczyznowej trosce Kościoła diecezjalnego o przybyśców ważne są kolejne dwie dyspozycje kan. 383 KPK, które zobowiązują Biskupa do dialogu ekumenicznego z wiernymi chrześcijanami niekatolikami oraz do troski o nieochrzczonych zamieszkałych na terenie diecezji. Kan. 213 KPK i kan. 16 KKKW są kanonicznym fundamentalnym zapisem troski o migrantów katolików i do realizacji ich prawa do specjalnego duszpasterstwa⁴⁷. Przekazane Kościołowi motu proprio *Intima Ecclesiae natura* konkretyzuje realizację kodeksowego prawa wiernych „do korzystania (...) z dóbr duchowych Kościoła, zwłaszcza zaś słowa Bożego i sakramentów” i poszerza dobro Kościoła o skarbiec dobra wypracowany poprzez dzieła miłosierdzia. W sposób szczególnie motu proprio Benedykta XVI daje kanoniczne rozwiązania do urzeczywistnienia w życiu Kościoła prawa migranta do zorganizowanej posługi charytatywnej, zdefiniowanego w instrukcji *Erga migrantes*. Zarówno wierny migrant, jak i chrześcijanin niekatolik czy migranci innych religii lub niewierzący z racji swej specyficznej sytuacji życiowej uzyskują

⁴³ Por. W. NECEL, *Kuria Rzymska...*, s. 68-70.

⁴⁴ IEN art. 15 par. 1.

⁴⁵ Tamże, art. 15 par. 2.

⁴⁶ KPK kan. 381 par. 1-2.

⁴⁷ Por. W. NECEL, *Prawo migranta...*, 2012, s. 102-111.

prawo do zorganizowanej i zinstytucjonalizowanej opieki charytatywnej tak długo, jak będą wymagały tego okoliczności. Tak sformułowane prawo jest między innymi konsekwencją odpowiedzialności Biskupa za dialog ekumeniczny z przybyszami chrześcijanami niekatolikami⁴⁸. On też, szanując wolność sumienia, odpowiedzialny jest za dialog międzyreligijny z imigrantami innych religii i z niewierzącymi, starając się kierować wszystkich ku jedynej prawdzie, którą jest Chrystus⁴⁹.

Zakończenie

W ostatnim akapicie *Intima Ecclesiae natura* Benedykt XVI zarządził, aby wszystkie postanowienia zawarte w przekazanym motu proprio „były stosowane we wszystkich jego częściach, niezależnie od wszelkich rozporządzeń przeciwnych”⁵⁰. W ten sposób omawiany dokument staje się ukonkretnieniem dyspozycji Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich dotyczących zorganizowanej i zinstytucjonalizowanej posługi charytatywnej. W sposób szczególny motu proprio uzupełnia kanon 213 KPK i kan. 16 KKKW, *implicite* poszerzając posługę Kościoła wobec przybysza także o obszar szeroko rozumianej pomocy charytatywnej obejmującej wszystkich imigrantów niezależnie od wyznania i religii.

Pope Benedict XVI's motu proprio *Intima Ecclesiae natura* Church care for migrants

The motu proprio *Intima Ecclesiae natura* of Pope Benedict XVI from 11th November 2012 takes its place in the complete vision of the pastoral care for migrants presented in the instruction *Erga migrantes caritas Christi* published on 3rd May 2004 by the Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People. The document on which the author reflects has its concretisation in the Church's ministry to migrants. In a very special way it rounds out canon 213 of *the Code of Canon Law* and canon 16 of *The Code of Canons of the Eastern Churches*, and implicitly extends the institutional ministry of the Church for widely understood charitable assistance embracing all migrants regardless of their denomination or religion.

⁴⁸ Por. EMCC art. 17 par. 1.

⁴⁹ Tamże, art. 17 par. 2.

⁵⁰ IEN s.13.